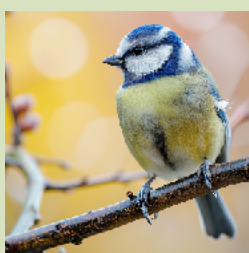

NIEUWSBRIEF

MEI 2024

Agenda

Zaterdag 4 mei – Inspectie nestkastjes

De werkgroep nestkastjes gaat zaterdag 4 mei op pad in het Asserbos om te kijken of er jonge vogeltjes of eieren in de nestkastjes zitten. We registreren de soorten en hoeveelheden en geven dat jaarlijks door aan Sovon.

Vind je het leuk om even langs te komen die dag en een stukje mee te lopen? We starten om 9.00 uur bij het Duurzaamheidscentrum. Wil je later op de ochtend of begin van de middag langs komen, dan kan dat ook.

Laat even weten of je komt via: secretaris@ivnassen.nl

Zondag 12 mei – Nestkastjes maken en vogelspeurtocht

Wil je een vogelnestkastje maken? Kom zondag 12 mei tussen 13.30 tot 15.30 uur naar de kraam van IVN-KNNV Assen bij het Duurzaamheidscentrum in het Asserbos. Het thema van de kraam is 'Vogels' en er liggen allerlei boeken, folders en zoekkaarten over vogels klaar. Kinderen kunnen zelf een nestkastje in elkaar zetten en mee naar huis nemen. Of het nestkastje wordt bewaard en volgend jaar opgehangen in het Asserbos. Kinderen kunnen ook meedoen aan een vogelspeurtocht in het Asserbos. Vrijwilligers van de Vogelwerkgroep en van de Nestkastjeswerkgroep zijn aanwezig om de activiteiten te begeleiden en al je vogelvragen te beantwoorden.

Het maken van een vogelhuisje kost € 5,- (bij voorkeur contant betalen) en hiervoor is aanmelding nodig via activiteiten@ivnassen.nl.

Vanaf half mei – Nieuwe online IVN Natuurcursus

Hoe meer je er over weet, hoe boeiender het wordt. Er vliegt, loopt, zwemt en groeit echt zó veel om ons heen. Een fascinerende wereld om in te duiken. Maar waar begin je? Dat hebben wij voor je uitgevogeld. Volg de nieuwe online 'IVN Natuurcursus: Leer de basis' en zet jouw eerste stappen in het opdoen van basis natuurkennis. De cursus bestaat uit 6 modules die je zelfstandig kunt volgen. Denk aan online lessen, korte opdrachten in de natuur en inspiratie in de vorm van video's, podcasts en artikelen. Deze cursus is zo ingericht dat je hem kunt volgen in je eigen tempo en op een moment dat voor jou het beste uitkomt. Kijk voor meer info en aanmelden op de website: <https://www.ivn.nl/aanbod/natuuracademie/ivn-natuurcursus-leer-de-basis>

Prijs: nu tijdelijk € 24,95 (50% korting op € 49,95)
Tijdsinvestering: 1 tot 2 uur per week (volgen online module + uitvoeren opdrachten)
Cursusduur: 6 tot 8 weken (afhankelijk van jouw persoonlijke tempo)
Data: Starten kan vanaf half mei. De modules zijn beschikbaar tot half juli 2024.

Donderdag 16 mei – Minicursus eetbare wilde planten

Ontdek de wereld van het eten uit de natuur en geniet van het heerlijke lentegroen met de minicursus eetbare wilde planten. In de lente komen eetbare wilde planten, kruiden en bloemen weer volop tevoorschijn.

Natuurorganisatie IVN-KNNV Assen organiseert in mei een minicursus eetbare wilde planten. Tijdens een theorieavond en een excursie leer je van wildplukexpert en IVN Natuurgids **Leah Groeneweg** welke planten eetbaar zijn, hoe je ze herkent en gebruikt. Ze vertelt hoe je

verantwoord en veilig kunt plukken, geeft verrassende recepten en benoemt ook andere toepassingen.

Datum en tijd: Donderdag 16 mei van 19.30 tot 22.00 uur

Locatie: Duurzaamheidscentrum Asserbos,
Bosrand 2, 9401 SL Assen

Datum excursie: Zaterdag 25 mei van 10.00 - 12.30 uur
(voor max 20 deelnemers)

Locatie excursie: Parkeerplaats achter Bistro Aa (voormalig café De Aanleg), Asserstraat 63, 9451 TA Rolde

Aanmelden: activiteiten@ivnassen.nl

Kosten: € 10,- voor leden IVN-KNNV en € 15,- voor niet-leden (contant/pin).
Alleen theorieavond kost € 2,50 voor leden en € 5,- voor niet-leden.

Zevenblad plukken – Foto: Leah Groeneweg

Zondag 9 juni – Op zoek naar libellen in Drentsche Aa-gebied

De Insectenwerkgroep van Natuurorganisatie IVN-KNNV Assen organiseert zondag 9 juni om 12 uur een libellenexcursie. De excursie duurt 2 tot 3 uur en start vanaf de parkeerplaats Molensteeg bij Oudemolen. Natuurgidsen Gerben ter Haar en Marco Tanis nemen de deelnemers een paar uur mee in de wereld van libellen en juffers in natuurgebied De Heest.

Dit natuurgebied ligt tussen twee diepjes van het beekstelsel van de Drentsche Aa: het Taarlosche diep en het Gasterense diep. Tot eind vorige eeuw was dit landbouwgebied. Daarna heeft Staatsbosbeheer dit gebied afgeplagd en vernat om de oorspronkelijke vegetatie te herstellen. Er groeien nu weer zeldzame planten en het water heeft meer ruimte gekregen. Dat maakt dit gebied heel geschikt voor libellen en juffers.

Zorg voor waterdicht schoeisel en een verrekijker(tje). Deelname kost €2,50 voor leden van IVN-KNNV en Het Drentse Landschap en kost €5,- voor niet-leden. Er is plek voor maximaal 20 deelnemers. Aanmelden verplicht via activiteiten@ivnassen.nl

Datum en tijd: Zondag 9 juni 2024 van 12.00 tot ongeveer 15.00 uur

Vertreklocatie: Parkeerplaats Molensteeg, Molensteeg 4, 9484 TE Oudemolen

Prijs: € 2,50 voor leden IVN-KNNV en het Drentse Landschap, € 5,- voor niet-leden

Aanmelden: activiteiten@ivnassen.nl (maximaal 20 deelnemers)

Platbuik – Foto: Frank Huisman

Zondag 23 juni – Excursie naar kruidenkwekerij 'Het Blauwe Huis' in Ruinerwold

De afgelopen periode organiseerde IVN-KNNV Assen diverse activiteiten rond eetbare planten en kruiden. De open dag op zondag 23 juni van kruidenkwekerij 'Het Blauwe Huis' sluit hier mooi bij aan. Sinds 1976 is 'Het Blauwe Huis' specialist in het telen, drogen en selecteren van biologische en biodynamische kruiden. Op de gezellige open dag is er een groot aanbod plant- en stekmateriaal, kruiden en diverse biologische en duurzame producten. Er is een wandelroute van 1,8 km. over de

kwekerij en er zijn rondleidingen. Verder is er live muziek en horeca (o.a. kruidenthee, krentenwegge en drankjes). **Ga je ook mee?**

Kijk voor meer informatie op de website: <https://www.hetblauwehuis.nl>

- Datum en tijd:** zondag 23 juni, 10.00 - 12.00 uur (de open dag is tot 16.00 uur)
- Tijd:** vertrek om 9.15 uur vanaf de parkeerplaats bij de Bonte Wever (parkeren aan de linkerkant).
De bedoeling is dat de carpoolgroep om 12.00 uur weer vertrekt naar Assen.
- Opgave:** Uiterlijk 15 juni via activiteiten@ivnassen.nl
- Opgeven met hoeveel personen u komt;
 - Aangeven of u gaat carpoolen vanaf de Bonte Wever en hoeveel plekken u over heeft in de auto.
 - Indien u zondagochtend op eigen gelegenheid naar 'Het Blauwe Huis' gaat, dan ook dat graag aan ons doorgeven.
- Locatie:** De Weidenweg 29, Ruinerwold (parkeren op de parkeerplaats tussen De Weidenweg 27 en 29). We wachten op elkaar bij de ingang en gaan om circa 10.00 uur als groep samen naar binnen.
- Kosten:** Geen (bij carpoolen onderling de vergoeding regelen).

We krijgen voor deze activiteit een donatie uit het 'Bijzondere momentenfonds' van PostNL.

Verlagen

Verlag DCA-tuin

Nadat we in maart gestart zijn met het werk in de DCA-tuin zijn er alweer twee werkdagen geweest. De eerste werkdag werd verplaatst in verband met de vele regen die die dag zou vallen. Daarna hadden we twee zonnige werkdagen, waarin we een aantal nieuwe helpers konden verwelkomen. Daar zijn we heel blij mee. Met zoveel hulp zijn er veel grassen verwijderd en zijn de jonge plantjes zichtbaar geworden. Ongetwijfeld geeft dit een rijke bloei deze zomer en zo dragen we bij aan de biodiversiteit. Bezoekers kunnen dan van de uitbundige bloei genieten.

De volgende tuinwerkdagen zijn: zaterdag 4 mei, woensdag 15 mei en zaterdag 1 juni. Noteer deze dagen je bent van harte welkom.

Geke Kooistra

En verder.....

Bijdrage van Luit Staghouwer – Kokermotten, zakdragers

Zo af en toe zie ik op een blad het tijdelijk onderkomen van een kokermot of een zakdrager. Met een beetje geluk zie je het voorste deel van de 'bewoner' van de koker of zak (cocoon) terwijl het geheel zich verplaatst over de voedselplant. De kokermot heeft een levenscyclus van drie jaar. De volwassen motten vliegen van juni tot juli. Het vrouwtje legt ongeveer 200 eieren, alleen of in groepjes aan de onderkant van het blad. Na twee weken komen de eieren uit en beginnen de jonge larven zich te voeden. Dit doen ze door mijnen te maken in het blad. Halverwege hun driejarig levenscyclus maken kokermotten een koker. Ze overwinteren vaak in schorsspleten. Zakdragers beginnen direct nadat ze uit het ei zijn gekomen met het maken van de zak. In ons land komen ongeveer 100 soorten kokermotten voor en 24 soorten zakdragers. Onlangs zag ik op het Balloërveld weer een paar leuke voorbeelden.

Sierlijke zakdrager

Sierlijke zakdrager

De sierlijke zakdrager is een vrij algemene soort die gebonden is aan de zandgronden in het binnenland en in de duinen. De zak is 8-10 mm lang en bestaat voornamelijk uit bladdelen van eik en kleine grassdelen. De larven overwinteren en leven van juli tot juni. Ze voeden zich onder andere met algen. De zakjes worden vooral in juni veel aangetroffen wanneer deze vlak voor de verpopping rondkruipen en daarbij laten ze zich gemakkelijk zien op bijvoorbeeld palen. De vliegtijd loopt van mei tot in juli.

Bruingrijze kokermot

De bruingrijze kokermot is een algemene soort die verspreid over het land kan worden waargenomen op een groot aantal loofbomen en struiken. De eitjes worden individueel afgezet aan de bladonderzijde, dit meestal aan de basis van het blad in een nerfoksel. De rupsen mineren en maken vlekminnen met een rond gaatje waar de rups het blad is binnengedrongen. Na verloop van tijd maakt de rups eerst een gekromde jeugdkoker en vervolgens, in het voorjaar, de definitieve buiskoker van ± 7 mm. Ze verpoppen in mei of juni. De vliegtijd begint eind mei en gaat tot begin september.

Bruingrijze kokermot

Zwarte heidezakdrager

Zwarte heidezakdrager

De larve van de zwarte heidezakdrager leeft in een ongeveer 20 mm lange zak die onder andere bedekt is met grasstengels en heidefragmenten. Het larvestadium duurt vaak twee jaar. De larve verblijft meestal op of nabij de grond en klimt zelden in planten. Het aantal dat voor een tweede jaar overwintert, varieert afhankelijk van het klimaat. De larve voedt zich met grassen en lage planten, vaak heide. De zak wordt in april - begin juni voor verpopping vastgezet op een muur, rots of hek die is blootgesteld aan de zon. De volwassenen komen tevoorschijn in mei en juni, het mannetje vliegt in de middag en avond. Het vrouwtje is vleugelloos. De eieren

worden in juni of juli in de pophuid gelegd en komen binnen vier tot vijf weken uit. De zwarte heidezakdrager is sterk afgenomen, zeer zeldzaam maar nu vrij stabiel en zeer honkvast.

(Informatie: diverse bronnen internet)

Peelo in het groen april

Aardappelgalwesp

De maand april was een maand met vele gezichten van winterweer met hagelbuien en veel wind tot zonnige dagen met hoge temperaturen.

De planten kwamen in rap tempo in blad. Hierdoor werd het snel groen en kreeg de wind minder kans en kwamen er weer warme plekjes om heerlijk te zonnen als die scheen.

In warme hoekjes zag je planten en insecten hun voordeel doen met de warmte. Op andere momenten met veel kou en regen en zelfs nog enkele graden vorst zag je planten interen en waren er geen insecten meer te zien. Zelfs de vlermuizen kwamen niet meer naar buiten om wat te eten.

De meeste vogels zitten te broeden of hebben al jongen maar de hoeveelheid insecten wisselt per dag. Ik zag wel enkele

vogelkersen redelijk volhangen met spinsels van de prunus stippelmot en dit kan mooi dienen als voer voor jonge vogels.

De eikenbomen stonden half april alweer in volle bloei, gevolgd door de witte paardenkastanje en vele andere soorten bomen. Ook in de bomen zag je dat insecten weer van de boom gebruik maken door bijvoorbeeld in de knoppen wat gif te spuiten zodat de eik reactie hierop geeft en veel

Bloei zomereik

weefsel gaat aanmaken wat een gal wordt - de aardappelgal van de aardappelgalwesp in dit geval. De jonge gallen kunnen in de zon goed opvallen door de mooie rode kleuren. Een ander mooi voorbeeld van het gebruik van een boom is de vogelkersheksenbezem. Nee niet echt een gal maar een schimmel en groeit alleen op vogelkers. De schimmel tast de bloemen aan en de boom reageert erop door veel weefsel aan te maken en er wordt weer een gal gevormd. Vele bomen bloeien wel maar door het slechte weer was het niet goed waar te nemen. Planten en grassen bloeien ondanks het slechte en koude weer wel redelijk door. Zo waren de brede orchis, waterviolier en kruipend zenegroen wel mooi in bloei in Peelo. Grassen en zeggen bloeien ook weer met enkele soorten. De insecten hadden zeker last van de kou, maar als de zon even scheen en op plek waar de wind niet op stond kwamen al snel vele soorten insecten tevoorschijn. De vlinders vielen mij deze april maand erg tegen qua aantallen en soorten. Laten we hopen dat mei wat meer zonnewarmte brengt. Daar worden wij mensen wat vrolijker van maar zeker ook de insecten en planten.

Groeten Johan.

Prunus met vogelkersheksenbezem

Prunus stipelmot

Grote vossenstaart

Grote commazweefvlieg

Brede orchis

Duitse schorpioenvlieg

EINDE NIEUWSBRIEF

Kopij voor de volgende Nieuwsbrief vóór 26 mei 2024 sturen naar:

niewsbriefivn-knnv@ivnassen.nl

Graag met vermelding van het onderwerp van uw kopij

KNNV afd. Assen
 Secr. Henk Blouw
secr_assen@assen.knnv.nl

redactie
 Theo de Grijs
 Wouter Reckman

IVN Assen
 Secr. Herman Spoelstra
secretaris@ivnassen.nl

Trekspinkhaan in Kroatië.

Krekel op Rhodos. FOTO'S HERO MOORLAG

Veldkrekel in Frankrijk.

Robuust zwart insect dat snel kan tjirpen

HERO MOORLAG

■ Het publiek koos de veldkrekel als Insect van het Jaar

Eenkele weken geleden kon het grote publiek een insect kiezen. In het radioprogramma Vroege Vogels maakte insectenkundige Aglaia Bouma bekend dat de veldkrekel de meeste stemmen had gekregen en dus tot Insect van het Jaar 2024 is uitgeroepen.

Tjirpen van de veldkrekels

In 2022 was dat de waterschorpioen, in 2023 de voor veel mensen onbekende wc-motvlieg. Wat hebben we vroeger in de avondschemering vaak geluisterd naar het tjirpen van veldkrekels tijdens vakanties bij Zuidlaren, Zeegse of ergens op de Veluwe. Doordringende hoge geluiden die lang aanhielden.

Nu staat de veldkrekel symbool voor de schrijnende terugloop van alle insecten, tot en met vlinders en libellen. Waar hij nog voorkomt (heidevelden Veluwe en Brabant) bepaalt hij de kwaliteit van de biotoop. We kennen nu het tjirpen alleen van

Om waardering te kweken voor een bepaald dier wordt jaarlijks een zoogdier, vogel en insect uitgeroepen tot dier van het jaar. In 2024 is de hermelijn 'Zoogdier van het Jaar' en de huismus 'Vogel van het Jaar'.

de camping in Frankrijk of Kroatië.

De veldkrekel meet ruim twee centimeter. Het is een robuust glimmend zwart insect met grote ronde kop, lange sprieten en geel of rood op het lichaam. Achter de kop bevindt zich een groot halsschild.

Striduleren van de sprinkhaan

Het mannetje leeft in een zelf gegraven holletje. In de avondschemering komt hij naar buiten, zoekt een verhoogd platform en begint te tjirpen. Wetenschappelijk heet dat geluid striduleren. Een sprinkhaan striduleert door zijn getande achterpoot over de harde vleugelrand te bewegen. De voorvleugels van een veldkrekel zijn taai leerachtig dekschilden.

Het mannetje wrijft de omhooggestoken dekschilden snel tegen elkaar. Er ontstaat een hoog geluid. Hoe warmer het is, des te langer houdt het striduleren aan, kri-kri-kri-kri. Daarmee probeert hij een vrouwtje te lokken voor de paring. Je kunt het geluid nabootsen om een mannetje veldkrekel uit zijn holletje te lokken, maar het valt niet mee hem te zien te krijgen. Toch horen ze jou en andere mannetjes goed.

Direct onder het middelste gewricht van de voorpoten bevinden zich tympanische organen, een soort 'oren', waarmee ze geluiden kunnen opvangen. Op zwoele zomeravonden geven veldkrekels met hun aanhoudend hoge striduleren een apart sfeertje op de camping in

Frankrijk. Veldkrekels kunnen goed springen, maar vliegen slecht. In Drenthe is de veldkrekel vrijwel verdwenen.

Geluid grote sprinkhanen

Wereldwijd komen in warme landen 900 soorten krekels voor. Ik vond een prachtige krekel op het Griekse eiland Rhodos. In ons land komt plaatselijk de boskrekel voor. Veld- en boskrekel staan op de Rode Lijst van bedreigde soorten.

Via de Rijn bij Lobith is door klimaatverandering sinds 2004 een nieuwe soort ons land binnengekomen, de boomkrekel. Mensen met een goed gehoor, horen in juli en augustus de grote groene sabelsprinkhaan striduleren en denken dat het

een krekel is. Niets is minder waar. Het geluid van een veldkrekel is een vage herinnering van vroeger.

Grote trekspinkhaan

In Kroatië vond ik een andere stridulerende sprinkhaan, de grote trekspinkhaan, helaas op een mat van kunstgras. Het zijn de sprinkhanen die in perioden bij miljoenen in Afrika rondvliegen, neerdalen op akkers, daar alles kaalvreten en boeren tot wanhoop brengen. Ze zijn nota bene eetbaar.

Ook deze sprinkhaan heeft in de paarperiode een voor vrouwtjes herkenbaar geluid. Grote en kleine sprinkhanen striduleren overdag. De grote groene sabelsprinkhaan hoor je in de stad.

De veldkrekel is uitgesproken nachtdier en striduleert vanaf de schemering tot diep in de nacht, meest in zandige natuurgebieden. Alleen wie de veel kleinere huiskrekel in huis heeft, slaapt slecht vanwege het irriterend hoge geluid. Dan liever de veldkrekel als we in de voortent zitten in Frankrijk of Kroatië.

Boeiende vijfde landelijke ijsvogeldag in Drenthe

ALBERT KERSSIES

De vijfde landelijke ijsvogeldag was dit jaar in Drenthe. In Beilen werd het eerste lustrum gevierd. Honderd belangstellenden woonden deze bijzonder interessante dag bij. Er kwamen veel boeiende onderwerpen in de lezingen over het leven van de ijsvogel voorbij. Met uiter-aard een overzicht van de toestand van de ijsvogel in onze provincie.

Opmerkelijk is dat er in Drenthe weinig gericht onderzoek gedaan wordt naar het voorkomen van de ijsvogel. Langs vele beken en kanalen kun je deze blauwe parel waarnemen. Na de strenge winter van 1979 was de ijsvogel uit Drenthe verdwenen. In de negentiger jaren kwamen hier tussen de 5 en 15 paar voor.

De zachte winters vanaf 2010 hebben mede gezorgd voor een toename. Nu wordt het aantal broedparen

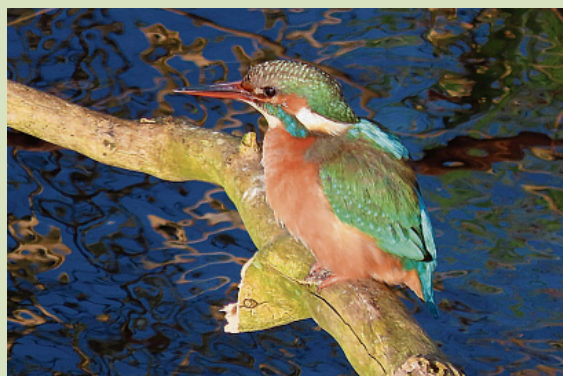
geschat op gemiddeld 40 voor Drenthe. In Zuidoost-Drenthe hebben ze goede resultaten met het maken van ijsvogelwanden. Goede nestlocaties zijn niet overal beschikbaar, het aanbrengen van nestwanden kan dan helpen.

Meer stadsvogel

Landelijk gezien neemt de ijsvogel geleidelijk aan in aantal toe. Een ruwe schatting komt uit op circa 1000 paar. De ijsvogel doet het bijzonder goed in steden. In de stad Groningen broeden ongeveer 50 paar, net zoveel als in heel Drenthe.

In het beekdal van het Helpediepje en rond de Hoornse Plassen komen rond de 30 broedparen voor. Ook in Amsterdam wordt de ijsvogel regelmatig gezien en komt tot broeden.

In het Asserbos langs een altijd stromende beek broedt de ijsvogel al jarenlang. De Asser boswachter ver-

Vrouwje ijsvogel. FOTO ALBERT KERSSIES

telde er smakelijk over, hoe ze met 12 mensen regelmatig staan te kijken naar deze wondermooie vogel. De

ijsvogel legt 5 tot 7 eieren, broedt 20 dagen, waarna de kuikens na een maand vliegvlug zijn. Van eerste ei

Nestje in de achtertuin

Eén van de sprekers heeft jaarlijks een nestlocatie in zijn achtertuin. Hij doet veel onderzoek en fotografeert volop. Een ijsvogel kan een snelheid halen van 60 kilometer en vangt per dag gemiddeld 42 visjes. De jongen wegen bij uitvliegen 80 gram en zijn zwaarder dan een volwassen ijsvogel, die weegt 50 gram.

De jongen onderscheiden zich door een kortere snavel en donkerbruine pootjes. Het mannetje heeft vrijwel altijd een zwarte snavel, het vrouwtje een oranje ondersnavel. De ijsvogel spreekt als oogverblindend mooie vogel tot de verbeelding. Een flits van deze blauwe parel doet menig natuurbezoeker goed. Kijk voor prachtige foto's onder meer op www.ijsvogel.nl.